

Шахова гра

СТУДЕНТСЬКА НАУКОВА РОБОТА

на тему:

**СТРУКТУРНО-СЕМАНТИЧНІ ТА ПЕРЕКЛАДАЦЬКІ ОСОБЛИВОСТІ
ДІСЛІВ З НЕВІДОКРЕМЛЮВАНИМИ ПРЕФІКСАМИ У НІМЕЦЬКІЙ
МОВІ (НА МАТЕРІАЛІ «ШАХОВОЇ НОВЕЛИ» С.ЦВЕЙГА)**

2022 рік

ЗМІСТ

ВСТУП.....	3
РОЗДІЛ 1. ХАРАКТЕРИСТИКА НЕВІДОКРЕМЛЮВАНИХ ДІЄСЛІВНИХ ПРЕФІКСІВ У НІМЕЦЬКІЙ МОВІ.....	6
1.1. Історія дослідження дієслівної префіксації у системі німецького словотвору.....	6
1.2. Текстові властивості дієслів з невідокремлюваними префіксами у структурному та семантичному аспектах.....	9
РОЗДІЛ 2. ОСОБЛИВОСТІ ПЕРЕКЛАДУ ДІЄСЛІВНИХ ПОХІДНИХ, УТВОРЕНИХ ЗА ДОПОМОГОЮ НЕВІДОКРЕМЛЮВАНИХ ПРЕФІКСІВ У ТЕКСТІ «ШАХОВОЇ НОВЕЛИ» С. ЦВЕЙГА.....	13
2.1.Значення та функції невідокремлюваних префіксів.....	13
2.2. Переклад дієслів з невідокремлюваними префіксами у «Шаховій новелі» С. Цвейга.....	16
ВИСНОВКИ	24
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	26
ДОДАТКИ.....	29

ВСТУП

Префіксація слів виступає одним з найпродуктивніших способів словотвору сучасної німецької мови. **Актуальність** роботи обумовлена необхідністю дослідити структурно-семантичні особливості німецьких префіксальних дієслів, визначити способи та прийоми інтерпретації невідокремлюваних префіксів. У науково-дослідницькій літературі існує недостатня кількість матеріалів, що розкривають проблему перекладу, знаходження синонімів, функціонування та розуміння творення нових одиниць у сучасному іншомовному середовищі.

Теоретико-методологічну основу роботи складають праці багатьох зарубіжних та вітчизняних науковців, які у різні часи досліджували проблему дієслівної префіксації у німецькій мові. Питання німецького словотвору у лінгвістичній науці досить активно розробляли вчені Воловик Л. Б., Гаврилова І., Деркевич Н. А., Зайченко О. В., Левицький В. В., Мирошниченко Л. І., Степанова М. Д., Юрченко Н. С. та іноземні дослідники Ербен Й., Ользен С., Фляйшер В. Феномену дієслівної префіксації присвячено кандидатські дисертації Арт'юмцева О. В. та Радомської М. А. У працях Кульчицького В. І. досліджено проблеми теорії словотворення німецької мови.

Але, незважаючи на цілу низку наукових праць, присвячених питанню дієслівної префіксації у німецькому вокабулярі, дана проблематика потребує подальшого дослідження.

Об'єктом наукової роботи є дієслівна префіксація у системі німецького словотвору.

Предмет аналізу становлять особливості перекладу невідокремлюваних префіксів у творі С. Цвейга «Шахова новела».

Метою дослідження є виявлення структурно-семантичних і перекладацьких особливостей невідокремлюваних префіксів у німецьких дієсловах, знаходження закономірностей при їх перекладі рідною мовою.

Реалізація мети дослідження здійснюється шляхом виконання наступних **завдань**:

1. розглянути історію дослідження дієслівної префіксації;
2. схарактеризувати текстові властивості дієслів з невідокремлюваними префіксами на матеріалі «Шахової новели» С. Цвейга, здійснюючи власний переклад даного твору;
3. з'ясувати значення та функцій невідокремлюваних префіксів.

Поставлені завдання та визначена мети, зумовили вибір **методів наукового дослідження**: метод суцільної наукової вибірки, принципи системного і цілісного підходу до вивчення даного явища, компаративний метод, класифікація та дедуктивний метод.

Матеріалом дослідження виступають префіксальні дієслова у тексті «Шахової новели» С. Цвейга.

Наукова новизна роботи полягає у постановці і розв'язанні важливих проблем щодо аналізу дієслівних характеристик. Дане дослідження надає можливість представити сучасні німецькі префіксальні дієслова як цілісну систему зі своїми закономірностями організації, семантики та перекладу.

Теоретичне значення дослідження зумовлено тим, що здійснено різнобічний аналіз префіксальних дієслів у німецькій мові, виокремлено їхнє значення та функції, схарактеризовано текстові властивості дієслів з невідокремлюваними префіксами на матеріалі «Шахової новели» С. Цвейга. Комплексний характер роботи розширює простір для подальших досліджень з даної проблематики.

Практичне значення. Матеріали можуть бути використані у роботі перекладачів та в навчально-педагогічній діяльності: під час проведення практичних занять з німецької мови, у позааудиторних заходах.

Апробація. Окремі положення дослідження висвітлено у публікації та у виступі на науковій конференції:

- 1) Андрусь Я.В. *Strukturesemantische Besonderheiten der Verben mit untrennbaren Präfixen in der deutschen Sprache* / Я.В. Андрусь, О. В. Дмитренко //

Тези доповідей 73-ї наукової конференції професорів, викладачів, наукових працівників, аспірантів та студентів Національного університету «Полтавська політехніка імені Юрія Кондратюка», 21 квіт. – 13 трав. Полтава : НУПП, 2021. Т. 1. С. 278 – 279.

Структура роботи. Дослідження складається зі вступу, двох розділів, висновків, списку використаних джерел, що налічує 31 найменування, та додатків. Загальний обсяг роботи сягає 28 сторінок друкованого тексту.

РОЗДІЛ 1

ХАРАКТЕРИСТИКА НЕВІДОКРЕМЛЮВАНИХ ДІЄСЛІВНИХ ПРЕФІКСІВ У НІМЕЦЬКІЙ МОВІ

1.1. Історія дослідження дієслівної префіксації у системі німецького словотвору

Словотвір є одним із джерел збагачення лексичного складу, що постійно знаходиться в пошуку нових шляхів розвитку. Його нові способи та методи пов'язані з дослідженням механізму словотворення, мовних зв'язків, які виникають під час функціонування мови, з осмисленням важливих процесів словотворення, з'ясуванням спорідненості між явищем творення лексичних одиниць та формуванням мовної картини сучасного світу. Словотвір у німецькій мові – це розділ мовознавства, що вивчає структуру слів і закони їх утворення, спираючись на різні моделі.

В.І. Кульчицький виділяє в сучасній лінгвістичній теорії два основні погляди на словотвірний лад:

а) словотвір як система в дії, динамічна форма організації та структуризації лексичного складу мови, що безперервно розвивається й удосконалюється;

б) словотвір як складно-структурована стала система засобів, способів та моделей, словотвірний каркас конкретної мови [9, с. 141].

Похідні дієслова утворюються:

- 1) способом префіксації: *aufstehen, entfliehen*;
- 2) способом суфіксації: *lächeln, hausieren*.

У процесі словотворення дієслів перша модель найбільш продуктивна, іменники творяться таким способом значно рідше.

Ще одним способом творення нових слів є субстантивація – перехід різних частин мови в іменники. Але найчастіше субстантивованими є інфінітиви, прикметники і дієприкметники. При субстантивації форма інфінітива не змінюється. Він завжди середнього роду (*das Lesen, das Hören*),

позначає, здебільшого, процес дії, а інколи – результат дії. Особливої популярності в сучасній німецькій мові набуває субстантивація складних інфінітивів та інфінітивних груп.

Префіксація – це давній, але достатньо ефективний спосіб словотвору, який, не змінюючи кореня слова та не впливаючи на його лексико-граматичну приналежність, змінює лексичне значення мовної одиниці. Невідокремлюваних префіксів у німецькій мові вісім: *be-*, *ge-*, *er-*, *ver-*, *zer-*, *ent-*, *emp-*, *miß-*. Усі вони завжди ненаголошені.

Воловик Л.Б., досліджуючи структуру і семантику префіксальних дієслів, визначає префікс як словотвірну афіксальну морфему, яка є зв'язною, не має свого значення і не виступає самостійною лексичною одиницею [3, с. 37]. Префікс, на відміну від суфікса, не є морфологічною ознакою граматичних категорій частин мови. Префіксальні дієслова утворюються за допомогою невідокремлюваних, ненаголошених префіксів за трьома основними словотвірними моделями:

1. девербальна модель префіксальних слабких дієслів – дієслівний префікс, твірна основа слабого кореневого дієслова, формотворчий суфікс інфінітива *-en*: *begrenzen*, *beliefern*, *entwickeln*, *verlagern*, *vermerken*, *zerstören*.

2. Десубстантивна модель префіксальних слабких дієслів – дієслівний префікс, твірна основа іменника, формотворчий суфікс інфінітива *-en*: *bedampfen*, *belüften*, *erzeugen*, *verkleiden*.

3. Ад'єктивна модель префіксальних слабких дієслів – дієслівний префікс, твірна основа прикметника в позитивному або в порівняльному ступені, формотворчий суфікс інфінітива *-en*: *befeuchten*, *entfetten*, *erhärten*, *erwärmen*, *verstärken* [3, с. 68].

Семантичною ознакою префіксації є узагальнення певної якості, притаманної деяким предметам та явищам. Префіксальні утворення мають досить чітку семантичну вмотивованість, їхнє значення зумовлене як значенням твірної основи, так і значенням префікса. М.Д. Степанова поділяє дієслівні префікси за семантичною ознакою на три групи:

- 1) однозначні префікси (zer-, miss-): zerstären, missachten;
- 2) багатозначні префікси (er-, ver-, ent-, be-): erfahren, verstehen, entstehen, bekommen;
- 3) нейтральні префікси (emp-, ge-): empfehlen, gehören [20, с. 92–93].

В усі періоди історії німецької мови, префіксація як спосіб словотвору була менш продуктивною, ніж суфіксація. Префіксальний спосіб словотворення відрізняється від суфіксального тим, що префікси не виступають морфологічними показниками граматичних категорій частин мови. Для більшості префіксальних утворень характерно зберігання похідного слова граматичних парадигм основного слова. Префікси також поділяють на іменникові (un-, miß-, ur-, erz-, ge-, anti-, neo-) та дієслівні (miß-, zer-, er-, ver-, be-, ent-, emp-, ge-).

За своїм походженням дієслівні префікси походять від препозитивних дієслівних прислівників, здебільшого локативної семантики. Префікси bi-, ir-, ar-, ur-, а також far, fir- у давньоверхньонімецький період ще співвідносяться з прийменниками, що розвинулися також із відповідного прислівника. Порівняймо: bi- біля, при, навколо; ur- з; furі і vora перед. Решта префіксів уже в давньоверхньонімецький період не мали відповідників у вигляді самостійних слів. У давньоверхньонімецький період вказані префікси використовувалися здебільшого для модифікації значень дієслів, уже наявних у мові. Наприклад, bintan (pintan) «зв'язувати, сковувати» – firbintan «перев'язувати» [22, с. 104].

У середньоверхньонімецькій мові префіксація має ознаки, схожі на ті, що мала в попередньому періоді. У структурі іменника, як і раніше, спостерігається лише два префікси un- та ge-. Найвживанішими, як і в попередньому періоді, залишаються дієслівні префікси: er-, be-, ver-, до того ж ver- посідає перше місце серед них. З числа префіксів зникає багатозначний антонімічний префікс â- [22, с. 106].

У нововерхньонімецькому періоді в системі префіксації втрат не налічується (окрім префікса ant-, що слугував для творення іменників). Розширення складу префіксальної системи відбувається на дієсловах із так

званими відокремлюваними препозитивними компонентами. Ця модель виникла у нововерхньонімецькому періоді та збагатила словотвірну систему низкою нових префіксальних елементів, що виникли з позначуваних дієслово прислівників: ab-, art-, auf-, aus-, bei-, dar-, durch-, ein-, her, hin-, mit-, nach-, über -, um-, un-, ter-, vor-, wider-, zu- [22, с. 122].

1.2. Текстові властивості дієслів з невідокремлюваними префіксами у структурному та семантичному аспектах

Дієслово, як частина мови, піддається змінам за допомогою словотворчих елементів і прийомів. У залежності від наявності афіксів або інших складових частин дієслова прийнято ділити на три групи:

а) прості, які складаються тільки з основи та граматичного суфікса -en: fallen, rollen, stehlen тощо;

б) похідні, які працюють переважно за допомогою афіксів: ausbrechen, zulernen, begraben;

в) складні, які складаються з двох частин, перша з яких є основою іменника, прикметника або прислівника, а друга – власне дієслово: teilnehmen, wahrsagen, kaltstellen [16, с. 112].

До простих (кореневих) дієслів відносяться всі безпрефіксні сильні, неправильні, мішані дієслова, а також чисельна кількість слабких дієслів, що не утворені від інших слів або втратили з ними семантичний зв'язок. Наприклад: machen, leben, kaufen, lieben, hoffen, holen і т.д. Суфікс -en є показником дієслівної граматичної форми, тобто інфінітива і не бере участі в утворенні інших форм. Тому він повинен розглядатися не як словотворчий, а як граматичний суфікс. Необхідно зауважити, що німецькі дієслова ніколи не вживаються у вигляді чистої словотворчої основи, а завжди мають якийсь граматичний показник: lern-en, ich lern-e, ge-lern-t, і т.д. Цим обумовлюється специфічність суфікса -en, показника основної дієслівної форми. Кореневі

дієслова належать до основного словникового фонду німецької мови. Більшість кореневих дієслів слугують центрами словотворчих основ.

Щодо похідних дієслів, більшість німецьких дослідників поділяє їх на «девербативні» (Deverbative) і «деномінативні» (Denominative), незалежно від наявності або відсутності у них словотворчого суфікса. При цьому до словотворчого суфіксу безумовно відносять суфікс інфінітива -en і вважають -(e)n та -ieren «основними продуктивними суфіксами для утворення дієслів як від іменників, так і від прикметників» [29, 30].

Питання про те, які дієслова слід вважати складними, які похідними, а також про різні типи похідних дієслів до цих пір по різному трактується в лінгвістичній літературі.

Словоскладання і префіксація, зазвичай у німецьких філологів не розрізняються, йдеться лише про «міцні та неміцні з'єднання» (feste und unfeste Zusammensetzungen), тобто немає відмінності між першими компонентами – частинами мови, службовими словами і морфемами. Деякі дослідники дещо відступають від старої традиції, виділяючи серед складних дієслів «префіксне поєднання», проте не доводять цієї думки до кінця [28, 29, 30]. З іншого боку, вони намагаються розмежувати поняття дієслівного словоскладання і дієслівної префіксації та значають «додавання префіксів» (Ansetzung von Vorsilben), до яких відносяться не тільки справжні префікси (be-, ge-, та інші), а й прикметник voll у тому випадку, якщо він не несе головного наголосу і не відокремлюється (vollbringen, vollenden і т.д.) і, «частки» (Partikeln), тобто прийменники-прислівники (hinter, über, um) (durchlaufen, durchdringen тощо).

У підручниках з німецької мови знаходимо спробу розмежувати відокремлювані префікси і перші частини складних дієслів. Однак дане питання не може вважатися до кінця вивченим через те, що до перших членів складних дієслів дослідники відносять, крім прикметників, іменників і дієслів, також і прислівники, які представляють собою по своїй структурі «тільки дещо більш складні префікси», типу: herab, hinab, voran, zuwider і т.д. [16, 18].

Невідокремлювані дієслівні префікси беруть активну участь у творенні нових лексичних одиниць. При приєднанні до твірних основ дієслів вони змінюють їхнє значення, забезпечують перехід твірних основ прикметників та іменників у дієслова, впливають на семантико-синтаксичну валентність [5, с. 173]. Для того, щоб переконатися, що невідокремлювані дієслівні префікси змінюють ознаки категорії твірної основи, необхідно протестувати дієслова за декількома критеріями:

1) дієслівний префікс, який не відокремлюється, не впливає на вибір дієвідміни, тому префікси є неповноцінними складовими категорії дієслова. Таким чином, префікси *be-*, *ent-*, *er-*, *ver-*, *zer-* належать до дієслівних дериватів.

2) Приєднуючись до дієслів, що походять від прикметників та іменників, які вже вербалізовані за допомогою суфіксів *-ig*, *-el*, *-er*, *-isier*, невідокремлювані дієслівні префікси не можна назвати ядром похідних. Визначення категорії таких дієслів зумовлено суфіксом [5, с. 179].

С. Ользен вважає, що префікси не є самостійними категоріальними одиницями, оскільки вони «не знаходяться у слові праворуч, не вважаються ядром слова, через що категоріальний статус цієї морфеми є невизначеним» [30, с. 25].

Якщо говорити про текстові властивості невідокремлюваних префіксів, то вони надають слову нового значення, наприклад:

- halten – вважати, зупинятися;
- behalten – пам'ятати;
- verhalten sich – поводитись;
- fehlen – бути відсутнім;
- befehlen – наказувати;
- empfehlen – рекомендувати.

Зазначені префікси не відокремлюються у жодній часовій формі. Вони утворюють дієприкметник без префікса *ge-*: *besuchen* – *besuchte* – *besucht*; *gefallen* – *gefiel* – *gefallen*.

Ще однією важливою особливістю саме дієслівних префіксів є те, що деякі з них можуть бути і відокремлюваними і невідокремлюваними. До цієї групи належать так звані мінливі префікси: durch-, über-, um-, unter-, voll-, wider-, wieder-. Якщо первинне/основне значення дієслова без префікса зберігається і в дієслові з префіксом, то останній стоїть під наголосом і відокремлюється, наприклад: Die Milch läuft über. – Молоко переливається. Якщо дієслово з префіксом має вторинне/переносне значення, то наголос не падає на префікс і він не відокремлюється, наприклад: Der Arzt ist sehr überlaufen. – У лікаря дуже людно. У першому випадку дієслова überlaufen означає «über den Rand laufen, fließen», у другому значенні – це: «belästigen, in Anspruch nehmen».

Наведемо приклад дієслова übersetzen (перекладати, пересаджувати) з мінливим префіксом über-, який повністю змінює значення слова:

1. Der Schüler **übersetzt** den Text. – Учень перекладає текст.
2. Der Mann **setzte** das Kind aus dem Wagen in den Sessel **über**. – Чоловік пересадив дитину з коляски в крісло.

Деякі прикметники приєднують префікс і суфікс -t подібно тому, як це відбувається при утворенні Partizip II слабких дієслів: gestiefelt, befrackt.

Префікси, як правило, вказують на ознаку відповідного предмета чи явища, що конкретизує значення похідної основи. Іменникові синонімічні префікси un- і miß- виражають заперечну ознаку предмета (das Unglück – нещастя, die Unabhängigkeit – незалежність, der Mißerfolg – невдача, die Mißachtung – зневага). Префікс ur- виражає давність, первісність, наприклад: der Urtext – оригінальний текст; die Uralte – древній. Для підвищення негативного значення у деяких іменниках, а також для означення вищого сану чи рангу (в церковній термінології) вживають префікс erz- (der Erzengel – архангел, der Erzfeind – заклятий ворог, der Erzschemel – розбійник). Префікс ge- зустрічається в іменниках, утворених від дієслівних (singen (співати) – der Gesang – der Sänger, helfen (допомагати) – der Gehilfe) та від іменникових основ (das Bild (картина) – das Gebilde, der Berg (гора) – das Gebirge) [30, с. 61].

РОЗДІЛ 2

ОСОБЛИВОСТІ ПЕРЕКЛАДУ ДІЄСЛІВНИХ ПОХІДНИХ, УТВОРЕНИХ ЗА ДОПОМОГОЮ НЕВІДОКРЕМЛЮВАНИХ ПРЕФІКСІВ У ТЕКСТІ «ШАХОВОЇ НОВЕЛИ» С. ЦВЕЙГА

2.1. Значення та функції невідокремлюваних префіксів

Невідокремлювальні префікси *be-*, *ge-*, *er-*, *ver-*, *zer-*, *ent-*, *emp-*, *miß-* не є самостійними словами та не несуть на собі наголосу: *gehen* «йти», *begehen* «чинити», *ergehen* «минати». При додаванні невідокремлюваних префіксів до твірної основи, утворюються дієслова з різноманітною семантикою. Розглянемо їхнє значення та функції.

1. Префікс *be-* має різні значення, це залежить від твірних основ: девербальна, десубстантивна чи деад'єктивна. З дієслівною основою він виражає підсилення, конкретизацію дії: *bedecken* – покривати, *begrüßen* – вітати, надає дієслову значення перехідності: *beantworten* – вітати, з іншими – виражає ознаку основи слова: *beruhigen* – заспокоюватися, *betiteln* – заглавляти. Префікс *be-* при поєднанні з твірною основою кореневого дієслова також має значення результату дії (процесу). Наприклад: *binden* – зв'язувати → *bebinden* – зобов'язувати; *denken* – думати → *bedenken* – обмірковувати що-н.; *laden* – вантажити → *beladen* – навантажувати; *leihen* – позичати → *beleihen* давати позику; *heben* – піднімати → *beheben* – усувати, ліквідувати (недоліки); *schaffen* – створювати → *beschaffen* – заготовляти; *messen* – міряти → *bemessen* – вимірювати, робити розрахунок.

2. Дієслів з префіксом *ge-* небагато. Цей префікс часто підсилює значення основного дієслова: *gedenken* «пам'ятати» (від *denken* «думати»); *gehörchen* «слухатись, підкорятись» (від *hörchen* «слухати»). Префікс *ge-* зустрічається в більшості випадків у дієсловах, які зберегли семантичний зв'язок з опорними дієсловами: *getrauen* – довіряти, *gedenken* – пам'ятати. При поєднанні твірних

основ кореневих дієслів з префіксом *ge-* утворюються також дієслова, які мають значення засвоєння або покращення якості: *gewähren*, *gewinnen* тощо.

3. За допомогою префікса *er-* часто утворюються дієслова, які позначають дію, що починається: *erklingen* «залунати» (від *klingen* «лунати») або завершується: *erlernen* «навчитися» (від *lernen* «вчити»). Отже префікс *er-* означає початок дії: *erdröhnen* – гуркотіти, *erklingeln* – дзвеніти, *erschallen* – лунати, або її результат: *erjagen*, *erreichen*, *erwachsen*. Нечисельні дієслова реалізують другий різновид словотвірного значення: *erbetteln* – жебракувати, *erschreien* – кричати, *ersegeln* – пливати. Характерною ознакою для похідних з префіксом *er-* є значення результативної дії: *erwerben* – отримувати; набування, отримання чогось: *erganzen* – доповнювати; *erobern* – завойовувати; просування вперед, досягнення мети: *erteilen* – давати пораду; усвідомлення та сприйняття: *erregen* – хвилювати.

4. При додаванні до основи дієслів невідокремлюваного префікса *ver-*, формуються слова з наступними значеннями:

- переміщення, віддалення (*vertiefen* – поглиблювати);
- припинення дії (*vermeiden* – уникати);
- витрати грошей, часу (*verlieren* – програвати);
- поєднання (*vereinigen* – об'єднувати);
- зміни стану (*verwandeln* – перетворювати щось у щось);
- ставлення до людини (*verfluchen* – проклинати);
- спілкування (*vermitteln* – передавати знання);
- віддавати/втрачати (*verlieren* – втрачати);
- отримання чогось (*verdienen* – заробляти);
- впливу на об'єкт (*verzögern* – сповільнювати).

Дієслову із зворотнім займенником *sich* префікс *ver-* надає відтінок невдалої дії: *sichversprechen* «обмовитися» (від *sprechen* «говорити»). Префікс *ver-* означає також повільне припинення дії: *verblühen*; зміну місцезнаходження предмета: *verpflanzen*; протилежний напрямок в прямому та переносному значеннях: *verkehren*, *verdunsten* та інші [7, с.107].

5. Похідні з префіксом zer- є нечисленними в німецькій мові і діляться лише на дві семантичні групи значень, а саме:

- значення деформування, руйнації, розділення, роз'єднання: zerschlagen – розбивати; zerreißen – розірвати, zerteilen – розділити; zersplittern – розколювати, zerstanzen – пробивати, zerstäuben – розпилувати, zerbeißen – розкусювати; zerbrechen – (з)ламати, zerfließen – розплавлятися; zerschneiden – розрізати (на шматки).

- суперечки, роздуму, сумніву: zerrädeln – розплутувати.

6. Дієслова з префіксом ent- означають початок дії: entbrennen – розгорятись або віддалення: entlaufen – утекти. При поєднанні твірних основ кореневих дієслів з префіксом ent-, утворюються дієслова, які мають значення інтенсифікації, без відтінку надмірності: entbinden – звільняти; entfließen – витікати, текти (з чого-н.); entladen – розвантажувати. Семантичні значення дієслівних похідних з префіксом ent-:

- усунення, ліквідації (entziehen – лишити);
- відцентрованого напрямку руху (entgehen – зникати);
- відкриття (entdecken – відкривати);
- оплати, віддавання (enthalten – містити).– розвантажувати; entlassen – відпускати; entschließen, sich – вирішувати тощо.

Усі різновиди словотвірного значення відтворюються в семантичній структурі новотворів, причому домінантним є заперечне значення привативності. Порівняємо: entaktualisieren – оновити, entklammern – розтискати, entkonservieren – консервувати, entpressen – шантажувати [7 с.108].

7. Дієслівний префікс emp- непродуктивний частотний, семантично нейтральний: empfehlen – рекомендувати; empfinden – відчувати; empfangen – приймати. Префікс emp- зберігся лише у деяких дієсловах, які значно змінили свою семантику у порівнянні з опорними словами.

8. Дієслівний префікс miß- при поєднанні з твірною основою кореневого дієслова має значення негативної дії, або дещо варте осуду: misslingen – не

вдаватися; mißfallen – не подобатися; missbrauchen – зловживати; missverstehen – невірно розуміти [7 с. 109].

2.2. Переклад дієслів з невідокремлюваними префіксами у «Шаховій новелі» С. Цвейга

«Шахова новела» – останній і водночас найвідоміший твір австрійського письменника Стефана Цвейга, який написано у період з 1938 по 1941 роки у іграції, у Бразилії. Ця новела зробила ім'я автора популярним в усьому світі. У даному розділі дослідження наведено приклади здійсненого власного перекладу «Шахової новели», які доводять згадані у попередньому підрозділі пояснення щодо невідокремлюваних префіксів, та схарактеризовано їхні значення.

Насамперед нагадаємо, що переклад – це відтворення оригіналу через засоби іноземної мови, але зі збереженням єдності змісту і форми. Ця єдність відбувається завдяки цілісним відтворенням ідейного змісту оригіналу у відповідній для нього стилістичній своєрідності на іншій мовній основі. Шлях до досягнення такої єдності лежить не лише у дослівному перекладі слова. Зіставлення засобів різних мов можливе лише завдяки поєднанню функцій, які виконують різні мовні засоби. З цього випливає, що точність перекладу полягає саме у відтворенні відповідності оригіналу.

Пов'язуючи дане твердження з поставленою проблематикою відзначимо наступне: дієслова з префіксом *be-* у більшості випадків є перехідними і часто означають спрямованість дії на об'єкт у цілому. Наприклад: *bebauen* – забудувувати. У тексті «Шахової новели» спостерігаємо частотність використання дієслів з цим префіксом: «Ich **beobachtete** beunruhigt, wie er, je länger die Partie sich hinzog, immer unruhiger auf seinem Sessel herumzurücken begann, bald aus Nervosität eine Zigarette nach der anderen anzündend, bald nach dem Bleistift greifend, um etwas zu notieren» [31, с. 26]. – Я з тривогою спостерігав, як чим довше тягнулася гра, тим неспокійнішим він ходив у кріслі,

іноді від нервозності прикурюючи одну сигарету за іншою, іноді тягнувся до олівця, щоб щось записати.

У наступному епізоді читаємо: «Ist es nicht auch eine Wissenschaft, eine Kunst, schwebend zwischen diesen Kategorien wie der Sarg Mohammeds zwischen Himmel und Erde, eine einmalige Bindung aller Gegensatzpaare; uralt und doch ewig neu, mechanisch in der Anlage und doch nur wirksam durch Phantasie, **begrenzt** in geometrisch starrem Raum und dabei unbegrenzt in seinen Kombinationen, ständig sich entwickelnd und doch steril, ein Denken, das zunichts führt, eine Mathematik, die nichts **errechnet**, eine Kunst ohne Werke, eine Architektur ohne Substanz und nichts desto minder wie sener maßen dauerhafter in seinem Sein und Dasein als alle Bücher und Werke, das einzige Spiel, das allen Völker nun dallen Zeitenzug ehört und von dem niemand weiß, welcher Gottes auf die Erde gebracht, um die Langeweile zutöten, die Sinne zu schärfen, die Seele zu spannen» [31, с. 41]. – Хіба це на наука, мистецтво, що плаве між цими категоріями, як гроб Мухаммеда між небом і землею, унікальне поєднання усіх пар протилежностей; давній і разом с тим вічно новий, механічний по своїй природі, але ефективний тільки через уяву, **обмежений** геометрично жорстким простором і необмежений у своїх комбінаціях, постійно розвивається і все ж безплідний, образ мислення, який ні до чого не приводить, математика, яка нічого не **обчислює**, мистецтво без твору, архітектура без змісту и тим не менш, доведена, більш постійна в своєму існуванні, ніж усі книги і твори, єдина гра, яка належить усім народам і у всі часи і котра не знає, який Бог приніс її на землю, щоб вбити нудьгу, загострити почуття, напружити душу.

Щодо пояснення префікса **er-**, який означає результат дії, раптовий початок або кінець, знаходимо підтвердження цьому у тексті новели. А саме: «Sohn eines blutarmen südslawischen Donauschiffers, dessen winzige Barke eines Nachts von einem Getreidedampfer **überrannt** wurde, war der damals Zwölfjährige nach dem Tode seines Vaters vom Pfarrer des abgelegenen Ortes aus Mitleid aufgenommen worden, und der gute Pater **bemühte** sich redlich, durch häusliche Nachhelfewett zumachen, was das maulfaule, dumpfe, breitstirnige Kindin der

Dorfschule nicht zu **erlernen vermochte**» [31, с. 80]. – Крихітний човник, який належав його батькові – югославському жебраку човняру – однієї ночі було потоплено дунайським вантажним пароплавом. Пастор, з їх віддаленого села, взяв на піклування осиротілого хлопчика, якому було в той час дванадцять років. Добрий чоловік вибивався з сил, намагаючись втовкмачити в мізки тупуватого, недорікуватого, з низьким чолом хлопчиська шкільну премудрість якої він не зміг навчитися.

«Die verwegensten Champions, jeder einzelne an intellektueller Begabung, an Phantasie und Kühnheit ihm unermesslich überlegen, **erlagen** ebenso seiner zähen und kalten Logik wie Napoleon dem schwerfälligen Kutusow, wie Hannibal dem Fabius Cunctator, von dem Livius berichtet, dass er gleichfalls in seiner Kindheit derart auffällige Züge von Phlegma und Imbezillität gezeigt habe» [31, с. 40]. – Найсмівливіші чемпіони, кожен з яких незмірно перевершував його інтелектуальним талантом, уявою та сміливістю, **піддалися** його чіпкій і холодній логіці, як і Наполеон, незграбний Кутузов, як Ганнібал Фабій Кунктатор, про якого Лівій повідомляє, що він також був таким помітним у своєму у дитинстві та виявляв риси слабоумства. «Ein Bauer, die Mütze mit Schnee überstäubt, stapfteha stig herein, seine alte Mutter läge im Sterben, und der Pfarrer möge eilen, ihr noch rechtzeitig die letzte Ölung zu **erteilen**» [31, с. 34]. – В кімнату вбіг селянин в засніженій шапці і став благати пастора якомога швидше поїхати до його вмираючої матері, щоб встигнути **дати** їй останнє напуття.

«Bileams Esel!» rief **erstaunt** bei seiner Rückkehr der Pfarrer aus, dem weniger bibel festen Gendarmerie wachmeister erklärend, schon vor zweitausend Jahren hätte sich ein ähnliches Wunder ereignet, daß ein stummes Wesen plötzlich die Sprache der Weisheit gefunden habe» [31, с. 39]. – «Осел Валаама!» вигукнув **здивований**, після повернення пастор, пояснюючи сержанту жандармерії, менш знайомому з Біблією, що дві тисячі років тому відбулося подібне диво: німа істота раптово знайшла мову мудрості.

«Aber der Weltmeister ließ – ich hatte nach den Erzählungen meines Freundes der lei schon geahnt – gute zehn Minuten auf sich warten, wodurch allerdings sein

Erscheinen dann er höhten Aplomb **erhielt**» [31, с. 42]. – Чемпіон змусив себе чекати десять хвилин (пам'ятаючи розповіді свого приятеля, я передбачав що-небудь у цьому роді), і це ще більше **підкреслило** урочистість його з'явлення.

«Am nächsten Tage war unsere kleine Gruppe zur **vereinbarten** Stunde vollzählig **erschienen**» [31, с. 74]. – На другий день точно в **призначений** час наша компанія **зібралась** у повному складі.

«Ich **erkannte beunruhigt** in seinem Auge jenes Flacker nun beherrscher Leidenschaft, wie sie sonst Menschen nur am Roulettische **ergreift**, wenn zum sechsten – oder siebenten mal bei immer **verdoppeltem** Einsatz nicht die richtige Farbe kommt» [31, с. 76]. – Я з **занепокоєнням помітив** у його очах вогник невгамовної пристрасті, яка **охоплює** зазвичай гравців у рулетку, коли потрібний їм колір не випадає шість-сім разів підряд після безперервно **подвоєних** ставок.

Вище наведені приклади показують нам, що у реченні одночасно декілька дієслів з невідокремленими префіксами можуть стояти поруч, змінювати місце при перекладі.

Префікс *ver-* означає у наступному реченні, що щось пішло не так: «Nach vierzehn Zügen war der Gendarmeriewachtmeister geschlagen und mußte zudem eingestehen, daß keineswegs ein versehentlicher nachlässiger Zug seine Niederlage **verschuldet** habe» [31, с. 64]. – Після чотирнадцяти рухів вахмістр був переможений і **повинен був** зізнатися, що його поразка зовсім не була результатом якої-небудь випадковості. Або: «Aber diese merkwürdige Eigenheit **verzögerte** keineswegs Mirkos stupenden Aufstieg» [31, с. 70]. – Втім, цей недолік **не завадив** чудовим успіхам Мірко.

Аналіз префіксальних дієслів у тексті новели доводить, що префік *ver-* є найбільш уживаним у досліджуваному матеріалі і надає негативне забарвлення лексемам. У подальшому підтвердимо це прикладами:

1. «Er reiste von Stadt zu Stadt, immer in den billigsten Hotels wohnend, er spielte in den kläglichsten Vereinen, sofern man ihm sein Honorar bewilligte, er ließ sich abbilden auf Seifen reklamen und **verkaufte** sogar, ohne auf den Spott seiner

Konkurrenten zu achten, die genau wußten, daß er nicht imstande war, drei Sätze richtig zu schreiben, seinen Namen für eine «Philosophie des Schachs», die in Wirklichkeit ein kleiner galizischer Student für den geschäfts tüchtigen Verleger geschrieben» [31, с. 56]. – Подорожуючи з міста у місто, він зупинявся у найдешевших готелях, узгоджувався грати за будь-який шаховий клуб, готовий платити йому гонорар, **продав** фабриканту мила право розміщати свій портрет на рекламних оголошеннях та, не звертаючи уваги на зневажливі насмішки своїх суперників, яким було відомо, що він насилу може написати зв'язно два слова, випустив під своїм іменем книгу «Філософія шахової гри», написану бідним гальським студентом на замовлення якогось підприємливого видавця.

2. «Hinter all seiner abgründigen Beschränktheit **verbirgt** dieser gerissene Bauer die große Klugheit, sich keine Blößen zugeben, und zwar dank der simplen Technik, daß er außer mit Landsleuten seiner eigenen Sphäre, die er sich in kleinen Gasthäusern zusammen sucht, jedes Gespräch **vermeidet**» [31, с. 46]. – За всією своєю баздонною обмеженістю цей хитрий фермер **приховує** велику спритність у тому, щоб не показувати ніякої оголеності, завдяки простій техніці, яка полягає у тому, щоб **унікати** будь-яких розмов окрім як зі співвітчизниками із своєї сфери, котрих він збирає у невеликих готелях.

3. «In den Gesellschaftsräumen wiederum, in der Bar, im Rauchzimmer zeigte er sich niemals; wie mir der Steward auf vertrauliche Erkundigung hin mitteilte, **verbrachte** er den Großteil des Tages in seiner Kabine, um auf einem mächtigen Brett Schachpartien einzuüben oder zu rekapitulieren» [31, с. 39]. – У свою чергу, у загальних кімнатах, у барі, у курилці він ніколи не показувався; Як повідомив мені стюард, він **провів** більшу частину дня у своїй каюті, вправляючись або повторюючи партії в шахи на могутній дошці.

4. «Nach jedem Zug werde er, um unsere Beratungen nicht zu stören, sich zu einem anderen Tisch am Ende des Raumes **verfügen**» [31, с. 34]. – Після кожного ходу, щоб не заважати нашим обговоренням, він **переходив** до іншого столика в кінці кімнати.

Проаналізовані речення з невідокремлюваними префіксами показують нам методи антонімічного перекладу, генералізацію та заміщення слів у мові відтворення.

Префікс *ent-* у тексті новели означає, що щось видаляється: «Trotz der vorgerückten Stunde konnte der Pfarrer sich nicht **enthalten**, seinen halb analphabetischen Famulus zu einem Zweikampf herauszufordern» [31, с. 34]. – Незважаючи на пізню годину, добрий пастор не міг **втриматися** від спокуси поборотися зі своїм напівосвіченим вихованцем. Або: «Obwohl dieser neue Champion im strengen Sinne nicht zur Stadt gehörte, war doch der heimische Nationalstolz ebhaft **entzündet**» [31, с. 42]. – Хоча цей новий чемпіон не належав до міста у строгому сенсі, місцева національна гордість все ще гаряче **палала**.

«Ich wußte wohl aus eigener Erfahrung um die geheimnisvolle Attraktion des «königlichen Spiels», dieses einzigen unter allen Spielen, die der Menschersonnen, das sich souverän jeder Tyrannis des Zufalls **entzieht** und seine Siegespalmen einzig dem Geist oder vielmehr reiner bestimmten Form geistiger Begabung zu teilt» [31, с. 45]. – На власному досвіді я знав про загадкову привабливість «королівської гри», єдиної з усіх ігор, вигаданих людьми, котра впевнено **ухиляється** від тиранії випадку і котра віддає пальму першості тільки духу, чи скоріше, певній формі інтелектуального таланту.

«Ich erinnerte mich, daß ein Träger dieses Namens zu dem engsten Freundeskreise Schuberts gehört hatte und auch einer der Leibärzte des alten Kaisers dieser Familie **entstammte**» [31, с. 47]. – Я згадав, що носій цього імені належав до найближчого кола друзів Шуберта і що один з особистих лікарів старого імператора також **походив** із цієї сім'ї.

Дані речення показують приклади описового перекладу, мовної компресії та узагальнення.

Наступний префікс (*be-*) підкреслює результат дії: «Einstimmig wurde **beschlossen**, der Wunderknabe müßte unbedingt noch bis zum nächsten Tage in der Stadt bleiben, damit man die anderen Mitglieder des Schachklubs zusammenrufen und vor allem den alten Grafen Simczic, einen Fanatiker des Schachspiels, auf

seinem Schlosse **verständigen** könne» [31, с. 55]. – Було одностайно **вирішено**, що вундеркінд повинен залишитися в місті до ранку, коли буде скликано спеціальні збори шахового клубу; особливо ж для того, щоб з ним зміг зіграти одержимий пристрастю до шахів власник сусіднього замку старий граф Зімціц.

«Nach einem halben Jahre **beherrschte** Mirko sämtliche Geheimnisse der Schachtechnik, allerdings mit einer seltsamen Einschränkung, die später in den Fachkreisen viel beobachtet und bspöttelt wurde» [31, с. 54]. – Через півроку Мірко **опанував** усі секрети шахової техніки, хоча і з дивним обмеженням, яке пізніше спостерігалось і багато висміювалось в спеціалізованих колах.

«Ich hatte in meinem Leben noch nie Gelegenheit gehabt, die persönliche Bekanntschaft eines Schachmeisters zu machen, und je mehr ich mich jetzt **bemühte**, mir einen solchen Typus zu personifizieren, um so unvorstellbarer schien mir eine Gehirntätigkeit, die ein ganzes Lebenlang ausschließlich um einen Raum von vierundsechzig schwarzen und weißen Feldern rotiert» [31, с. 51]. – До сих пір мені не доводилося зустрічати видатних шахістів. Чим більше я **намагався** зрозуміти цей тип людей, тим незбагненніше здавалася мені ця робота людського мозку, повністю зосереджена на невеличкому просторі, розділеному на шістдесят чотири чорних та білих квадрата.

«Gewogen und zu leicht **befunden**, «dachte ich mir, ein bißchen verärgert durch diesen kühlen, verächtlichen Blick, und um meinem Unmut irgendwie Luft zu machen, äußerte ich zu McConnor: «Ihr Zug scheint den Meister nicht sehr begeistert zu haben» [31, с. 59]. – Мене **уразив** його зверхній, холодний погляд. Захотілось зігнати на комусь своє роздратування, і я звернувся до МакКоннора: – «Здається, ваш хід не справив великого враження на чемпіона?»

«Ich zahle lieber in Cash, als mir von einem Herrn Czentovic Gnaden **erweisen** zu lassen und mich am Ende noch bei ihm **bedanken** zu müssen» [31, с. 62]. – Я з набагато більшим задоволенням заплачу вашому Чентовичу дзвінкою монетою, а ніж стану **просити** його про послугу та ще буду відчувати себе зобов'язаним розсипатися потім у подяці.

«Es amüsierte mich, zu **bemerken**, wie tief ich McConnors Selbstgefühl mit dem einen uns chuldigen Wort «drittklassiger Spieler» **gekränkt** hatte» [31, с. 60]. – Мене потішило **помітити**, як сильно невинний вираз «третьосортний гравець» поранило самолюбство МакКоннора.

«Ich **benötigte** nicht lange, um auf dem Promenadendeck den so eilig Entflüchteten aufzufinden» [31, с. 61]. – Мені не **знадобилося** багато часу, щоб знайти чоловіка, який так поспішно втік на набережній.

«Ehe ich auf ihn zutrat, nahm ich die Gelegenheit wahr, ihn zu **betrachten**» [31, с. 76]. – Я скористався цим, щоб гарненько **роздивитись** його.

Префікс ge- означає миттєву подію, яка часто знаменує початок або кінець процесу: «Einmütig rückten wir zur Seite, um ihm freieren Blick auf das Brett zu **gewähren**» [31, с. 53]. – Немовби змовившись, ми всі відсунулись у сторону, щоб не **заважати** йому дивитись на дошку.

Префікс zer- часто означає руйнування, розбирання, відокремлення або означає, що щось зламане: «Ein maskierter Mann mit dunkler Kleidung **zerschlug** mit einem axtähnlichen Gegenstand zwei Glasvitrinen» [31, с.56]. – Чоловік у масці в темному одязі **розбив** дві скляні вітрини предметом, схожим на сокиру.

Префікс miss-, що означає невдалу дію, виражає у тексті негативну ознаку: «Ein erster Fluchtversuch **misslingt** im unübersichtlichen Moorgebiet» [31, с. 58]. – Перша спроба втечі **зазнала невдачі** в заплутаному болоті.

Підтвердження значення рефікса emp- (щось отримувати) знаходимо у тексті: «Ich habe deine Nachrichten **empfangen**» [31, с. 63]. – Я **отримав** твої повідомлення.

Перекладаючи текст «Шахової новели» Стефана Цвейга з метою аналізу префіксальних дієслів, ми переконливо довели, що дієслова з префіксами ver- та be- є найбільш уживаними у досліджуваному матеріалі, а їхнє значення є зрозумілим для відтворення, завдяки схожому порядку слів між двома мовами. Відповідні результати зафіксовано у вигляді діаграми (Додаток Г).

ВИСНОВКИ

Проблема перекладу дієслів з невідокремлюваними префіксами у сучасному лінгвістичному просторі є досить актуальною. Спираючись на використання методу кількісного аналізу у даному дослідженні виділено загальну кількість префіксальних дієслів з частотними компонентами. Їхнє число склало 77 одиниць, більшу частину яких показано у першому розділі роботи, проаналізовано у другому, а іншу – подано у глосарії (додаток А).

Результатом роботи стало вирішення низки завдань, а саме:

1. Розглянуто історію дослідження дієслівної префіксації. Уточнено, що префіксація – це достатньо ефективний спосіб словотвору, який не змінюючи кореня слова та не впливаючи на його лексико-граматичну приналежність, надає слову нового значення. Префіксам властива не стільки класифікувальна, а й уточнювальна функція, чим пояснюється їх тяжіння до дієслова, семантичний об'єм якого ширший, ніж семантичний об'єм іменника. Доведено, що за своєю генезою дієслівні префікси походять від препозитивних дієслівних прислівників, здебільшого локативної семантики.

2. Схарактеризовано текстові властивості дієслів з невідокремлюваними префіксами, які беруть активну участь у творенні нових лексичних одиниць. З'ясовано, що при приєднанні до твірних основ дієслів, префікси змінюють їхнє лексичне значення, забезпечують перехід твірних основ прикметників та іменників у дієслова, змінюють семантико-синтаксичну валентність. Уточнено, що невідокремлювані дієслівні префікси можуть змінювати ознаки категорії твірної основи. Схарактеризовано дієслова за декількома критеріями, у результаті чого доведено, що префікси є неповноцінними складовими категорії дієслова і належать до дієслівних дериватів.

3. Виокремлено значення та функції невідокремлюваних префіксів та наведено відповідні приклади з «Шахової новели» Стефана Цвейга. Проаналізовано особливості похідних слів, які формуються у ході поєднання

твірної основи та словотвірного форманта. З'ясовано, що у словотвірній мікросистемі префікси перебувають у відношеннях взаємозумовленості, яка має функціональний характер. У семантичному аспекті невідокремлювані префікси вирізняються тим, що вони уточнюють, доповнюють значення похідного слова або надають йому модифікаційної семантики загалом. Доведено, що різнобій у термінології зумовлений передусім зміною граматичних ознак зазначених словотвірних одиниць у ході еволюційного процесу.

4. На матеріалі «Шахової новели» Стефана Цвейга проведено структурно-семантичний та кількісний аналіз префіксальних дієслів. Отримані у ході власного перекладу результати представлені у вигляді діаграми (додаток Г). Виходячи з них, можемо стверджувати, що частотність вживання невідокремлюваних префіксів (be-, ge-, er-, ver-, zer-, ent-, emp-, miß-) у творі досить різноманітна. Різницю становлять лише префікси ver- та be- у порівнянні з іншими, адже вони є найбільш уживаними і відповідно складають 34% та 30% загальної кількості префіксальних дієслів досліджуваного матеріалу. Характерною ознакою є те, що переважна більшість дієслів у новелі має негативне забарвлення. Це неначе підкреслює безвихідь та песимістичні мотиви, якими просякнутий не лише даний твір письменника, а увесь літературний спадок геніального митця, 200 річчя трагічної загибелі якого у 2022 році відзначає все прогресивне людство.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Артjomцев О. В. Співвідношення кореневих і похідних дієслів у лексичних та граматичних аспектах (на матеріалі нім. дієслів мовлення з невідокремлюваними префіксами) : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. філол. наук: спец. 10.02.04 Германські мови. К. 1997. 15 с.
2. Борисова Н. В., Кочуєва З. А., Оліфенко І. В., «Метод автоматизованої лематизації дієслів німецької мови». Національний технічний університет «Харківський політехнічний інститут». 2016. С. 204–209.
3. Воловик Л. Б. Структура та семантика префіксальних дієслів економічних термінів / Лінгвістичні та методичні проблеми навчання мови як іноземної : матеріали VII Міжнар. наук.-практ. конф. германістів. Полтава : ПЕП ВМУРОЛ «Україна», 2008. С. 37–128.
4. Гаврилова І. Лексико-граматичні особливості словотворення в сучасній німецькій мові / Актуальні питання гуманітарних наук. 2020. Вип. 31. С. 285–289.
5. Деркевич Н. А. Похідні з невідокремлюваними дієслівними префіксами be-, ent-er-, ver-, zer- у сучасній німецькій мові : дис. канд. філ. наук : 10.02.04. Львів. 2008. 229 с.
6. Деркевич Н.А. Текстокогерентні властивості дієслівних похідних із невідокремлюваними дієслівними префіксами в структурному аспекті / Наукові записки. Серія: мовознавство. 2002. №2. С. 17–20.
7. Деркевич Н.А. Текстотворчі властивості похідних дієслів з невідокремлюваними дієслівними префіксами be-, ent-, er-, ver-, zer- у комунікативно-прагматичному аспекті / Наукові записки. Серія: філологічні науки (мовознавство). Кіровоград: КДПУ, 2008. Випуск 75 (1). С. 109–112.
8. Кочерган М.П. Загальне мовознавство. К: Вид. центр Академія. 2006. 464 с.
9. Кульчицький В. І. Проблеми теорії словотворення німецької мови // Проблеми семантики, прагматики та когнітивної лінгвістики. 2009. Вип. 17. С. 136–142.

10. Кульчицький В.І. Класифікація похідних слів сучасної німецької мови на основі семантичних категорій. Автореф. дис. «Гуманітарна освіта в технічних вищих навчальних закладах». Київ. 2017. 23 с.
11. Лазірко Н. Творчість Стефана Цвейга в літературознавчій оцінці Юрія Клена. Дрогобич. 2006. С. 311–321.
12. Левицький В. В. Лексикологія німецької мови. Вінниця: Нова Книга, 2014. 384 с.
13. Літературознавчий словник-довідник: За ред. Р. Т. Гром'яка, Ю. І. Коваліва, В. І. Теремка. К.: ВЦ «Академія», 2007. 752 с.
14. Мирошніченко Л. І. Афіксація і субстантивація як типологічно характерні способи словотворення в німецькій та українській мовах // Держава та регіони: Серія: Гуманітарні Науки. 2011. № 4. С. 68–71.
15. Оніщенко О. І. Стефан Цвейг: Психоаналітичний проект // Гуманітарний часопис. 2007. № 1 С. 33–42.
16. Поворожити В. А. Німецька мова. Короткий довідник. 2003. 318 с.
17. Радомська М. А. Структурно-семантичні ознаки дієслів із невідокремленими префіксами у німецькій мові на прикладі роману П. Гослінг «Вбивство на концерті» Автореф. дис. канд. філол. наук. Національний університет «Острозька академія». Київ. 2017. (Дата звернення 14.11.2021 р.) URL:<https://naub.oa.edu.ua>
18. Селіванова О. Сучасна лінгвістика: термінологічна енциклопедія. Полтава: Довкілля. К. 2006. 716 с.
19. Снісаренко І. Система дієслова в німецькій мові. / Кіровоградський державний педагогічний університет імені Володимира Винниченка (Дата звернення 26.12.2021 р.) URL: https://revolution.allbest.ru/languages/00728139_0.html.
20. Степанова М. Д. Методы синхронного анализа лексики (на материале современного немецкого языка). [2. изд.]. М.: Едиториал УРСС, 2004. С. 90–208.

21. Терховська О. Ініціація як поетикальна ознака новел С. Цвейга (науково-методичні матеріали до вивчення новелістичної спадщини письменника у виші) м. Івано-Франківськ. 2002. С. 117 – 128.
22. Щигло Л. В. Розвиток словотвірної системи німецької мови як синергетичний процес / Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. 2019. № 38. Т. 2. С. 100 – 150.
23. Юрченко Н. С., Жукова Л. В. Афіксація в німецькій мові. Наголошування словотворчих афіксів в різних ситуаціях /StudiaLingua: актуальні проблеми лінгвістики і методики викладання іноземних мов. Національний університет біоресурсів та природокористування України. 2011. С. 112.
24. Duden. Die Grammatik. 9. Auflage. Dudenverlag, Mannheim 2016, 1344 S.
25. Fleischer W. Wortbildung der deutschen Gegenwartssprache. Auf 1. Leipzig, 1976.S.49–363.
26. Gerhard Helbig, Joachim Buscha: Deutsche Grammatik. Ein Handbuch für den Ausländerunterricht. 6. Auflage. Langenscheidt, Berlin, 2007. 654 S.
27. Lohde M. Wortbildung des modernen Deutschen. Tübingen: Gunter Narr, 2006. S. 90–350.
28. Hoffmann: Deutsche Grammatik. Grundlagen für Lehrerbildung, Schule, Deutsch als Zweitsprache und Deutsch als Fremdsprache. 3, neubearbeitete und erweiterte Auflage. Erich Schmidt, Berlin, 2016. 722 S.
29. Ludwig, M. Eichinger Deutsche Wortbildung: eine Einführung. Tübingen: Narr. 2000. 255 S.
30. Olsen S. Wortbildung im Deutschen. Eine Einführung in die Theorie der Wortstruktur. Stuttgart: Kröners Studienbibliothek, 1986. 128 S.
31. Zweig Stefan. Шахматная новелла // Novellen. Серия «Читаем в оригинале». Ростов-на-Дону: «Феникс». 2001. С. 23–87.

ДОДАТКИ

Додаток А

Глосарій

Дієслова з невідокремлюваними префіксами у тексті «Шахової новели» С. Цвейга

1	Bedanken	дякувати
2	Befassen	займатися чимось
3	Befinden	знаходитись
4	Befremden	викликати подив, дивувати
5	Begrenzen	обмежувати
6	Behalten	залишати
7	Beherrschen	панувати, володарювати
8	Belasten	перевантажити
9	Belehren	роз'яснювати
10	Beleidigen	ображати
11	Bemerken	помічати
12	Berichten	повідомляти
13	Beschränken	обмежувати
14	Besiegen	обігравати, перемагати
15	Bespotteln	насміхатися
16	Bestimmen	назначати
17	Betreffen	відноситись (до чогось)
18	Bewahren	зберігати, берегти
19	Bezahlen	рахувати
20	Empfangen	приймати
21	Empfehlen	рекомендувати
22	Entdecken	відкривати
23	Enthalten	містити
24	Entgehen	зникати, уникати
25	Entlasten	розвантажувати
26	Entwickeln	розвивати
27	Entziehen	лишити (чогось когось)
28	Ereignen	відбуватися
29	Ergänzen	доповнювати, добавляти
30	Erklären	пояснювати, роз'яснювати
31	Erledigen	довести до кінця доробити
32	Erteilen	давати пораду, віддати (наказ)
33	Erobern	завойовувати
34	Errechnen	вираховувати
35	Erregen	збуджувати, хвилювати
36	Erscheinen	з'являтися

37	Ersetze	замінювати, заміщати
38	Ersinnen	складати(вірш)
39	Erstaunen	дивувати
40	Erzeugen	виробляти
41	Erweisen	робити послугу
42	Gelingen	вдаватися
43	Gewinnen	вигравати
44	Gehören	належати
45	Entscheiden	вирішувати
46	Entstammen	походити
47	Enthalten	містити у собі
48	Misslingen	не вдаватися (щось робити)
49	Misstrauen	не довіряти
50	Verärgern	розізлитися
51	Verbrauchen	споживати
52	Verbringen	проводити час
53	Verdanken	бути забов'язаним
54	Verdienen	заробляти (гроші)
55	Verdrossen	дратувати
56	Vereinigen	об'єднувати
57	Verfehlen	пропустити (можливість)
58	Verfluchen	проклинати
59	Verkaufen	продавати
60	Verlangen	вимагати
61	Verlieren	втрачати, програвати
62	Vermauern	замуровувати
63	Vermeiden	уникати (чого небудь)
64	Vermitteln	передавати знання, досвід
65	Verneinen	заперечувати
66	Verraten	зраджувати
67	Versammeln	збирати (созивати)
68	Versäumen	запізнитися, пропустити
69	Versinken	занурюватись, тонути
70	Verständigen	пояснюватись, висловлюватись
71	Verstehen	розуміти
72	Versuchen	пробувати
73	Vertiefen	поглиблювати
74	Verwandeln	перетворювати (щось в щось)
75	Verwohnen	балувати
76	Zerstören	руйнувати
77	Zerschlagen	розбивати

Додаток Б

Стефан Цвейг «Шахова новела» (1938-1941)

STEFAN ZWEIG

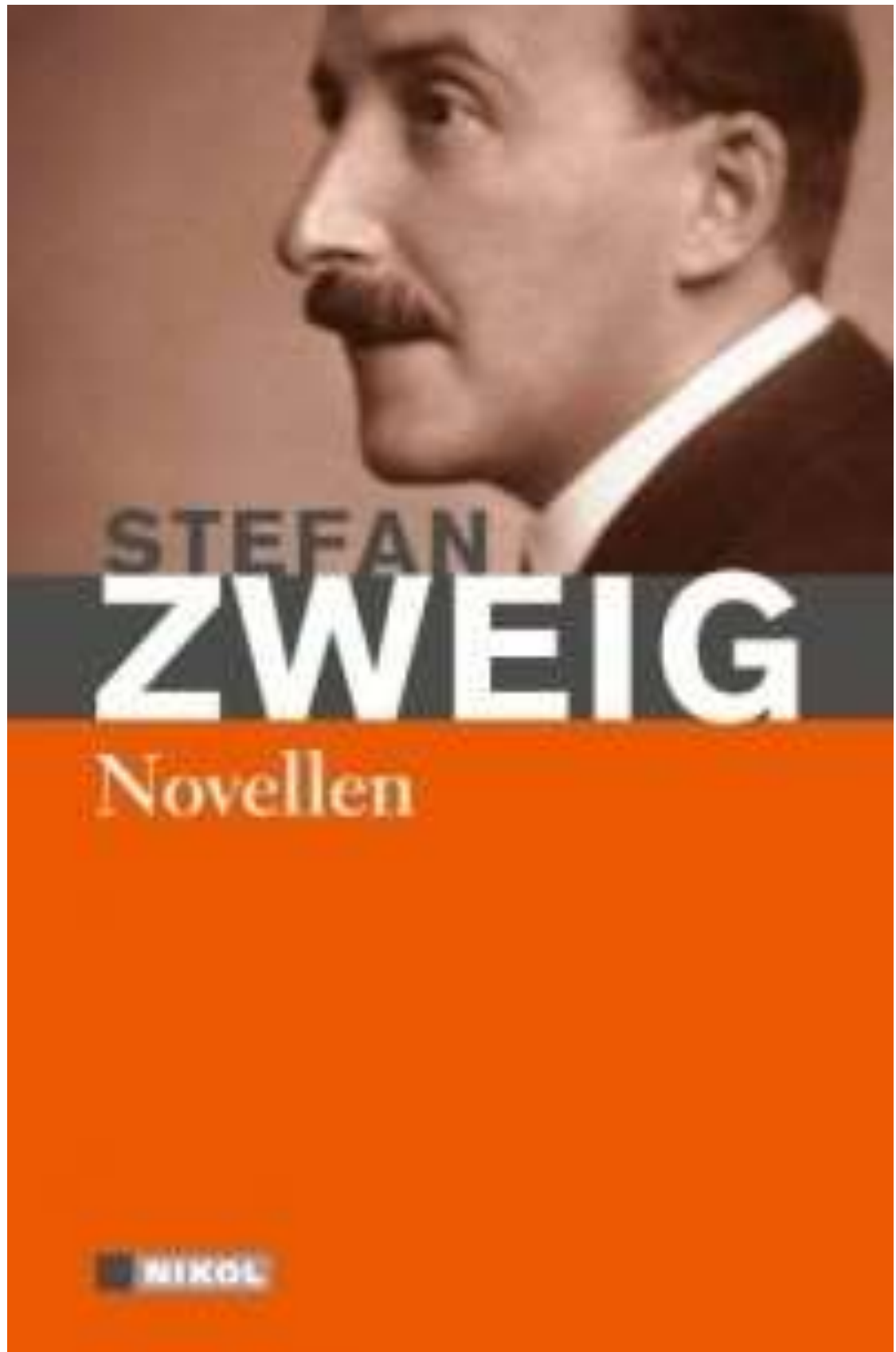

SCHACH
NOVELLE

AaruBooks | eClassica

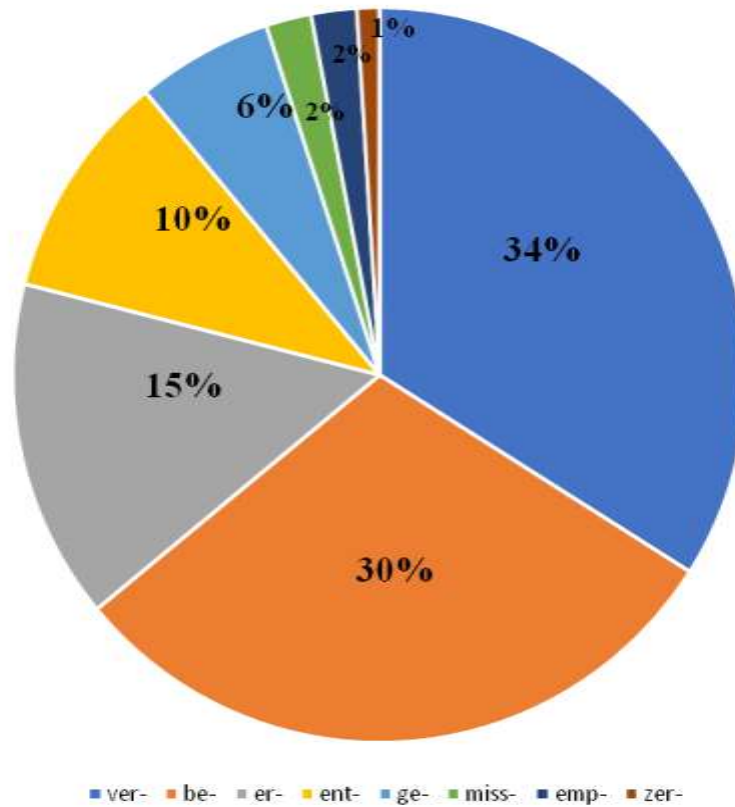
Додаток В

Стефан Цвейг (28.10.1881 – 22.02.1942)

Додаток Г

Кількісне порівняння невідокремлюваних префіксів у творі С. Цвейґа «Шахова новела»

З проаналізованих похідних основ сильних та слабких префіксальних дієслів було вибрано з префіксами: be – 30 % дієслів; ge – 6 % дієслів, er – 15 % дієслів; ver – 34 % дієслів; zer – 1 % дієслів; ent – 10 % дієслів; emp – 2 % дієслів; miß – 2 % дієслів.